

MELKVEEHOUDERIJ LITOUWEN CRASHT DOOR RUSLANDBAN

Begin jaren 90 herwonnen de Baltische staten Letland, Estland en Litouwen hun onafhankelijkheid van Rusland. Veertien jaar later, in 2004, konden ze toetreden tot de Europese Unie. De landbouwstructuur onderging sinds de onafhankelijkheid een gedaanteverandering, maar zal nog moeten groeien. Met een gemiddelde veestapel van 6 melkkoeien blijft de professionaliteit in de melkveehouderij in Litouwen achterwege. – *Guy Vandepoel, lid Hoofdbestuur*

Gebrek aan kapitaal en transparante afzetstructuren blijven de Litouwers wegdrijven van de zuivelsector. Welkom aan de meest oostelijke kant van Europa, met grote buur Rusland op een steenworp afstand. De Ruslandban leidde ook hier tot een crash van de landbouwexport met melkprijzen die in 2015 gemiddeld geen 20 cent bedroegen!

Landbouw zorgt voor tewerkstelling

Litouwen is nooit echt ingepalmd door het Russische communisme. Doordat de gronden niet echt van topkwaliteit waren en doordat het belang van Litouwen voor Rusland enkel militair-strategisch was – om een rechtstreekse toegang te hebben tot Europa – was landbouw geen prioriteit.

2015 was een jaar met goede graanopbrengsten, waardoor het rendement van de akkerbouw hoger lag in vergelijking met de dierlijke productie. Litouwen is een belangrijke producent van boekweit, een extensief oud graangewas dat in de vlakke gebieden goed gedijt. In de Europese statistieken prijkt Litouwen aan de top inzake nitraatgehalte in het oppervlaktewater met een nitraatconcentratie van amper 1 mg/l. Als het over melkprijzen gaat, halen ze het andere uiterste, jaar na jaar de laagste melkprijzen! Het aandeel van de agribusiness (8,6%) in het Litouwse bnp is opvallend hoog ten opzichte van het Europese gemiddelde (3,7%). Hetzelfde geldt voor de tewerkstelling met een aandeel van 12,2% van de actieve bevolking die werkzaam is in de landbouw. Enkel Bulgarije en Roemenië hebben een nog hoger aandeel agrarische productie. De melkveehouderij zorgt voor ruim 50% van de landbouwproductiewaarde, zuivel is het belangrijkste exportproduct! Bij de onafhankelijkheid in

1990 produceerde Litouwen nog 3,2 miljard l melk (vergelijkbaar met België). Vijfentwintig jaar later is de productie gekrompen tot 1,8 miljard l (-43%).

.....
De versnippering van de landbouwstructuur is de oorzaak van weinig efficiëntie en visie.
.....

Oude vrouwen en kinderen

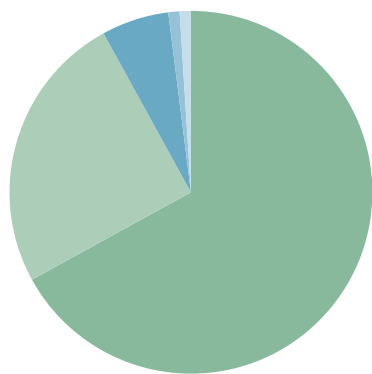
Gebrek aan professionalisme en een leegloop van het platteland zijn de oorzaken van de teloorgang van een rijke traditie. 71 % van de ruim 57.000 melkveebedrijven heeft minder dan 5 melk-

koeien (figuur 1)! Desondanks kent de zuivelsector een lange traditie in Litouwen. Ook vandaag worden nog heel veel kleine melkveebedrijfjes op het platteland in stand gehouden door oudere vrouwen en kinderen, die hiermee trachten hun familie te bevoorraden met verse zuivel. Op meerdere plaatsen langs de landwegen kom je dan ook nog koeien tegen die, vastgebonden aan een touw, grazen langs de kant van de weg. Ongeveer 700 bedrijven hebben meer dan 50 koeien. Amper 30% van de melk wordt coöperatief verwerkt en minder dan 10% van de boeren is lid van een coöperatie. De versnippering van de landbouwstructuur is de oorzaak van weinig efficiëntie en visie. Litouwen telt zo maar eventjes 45 landbouworganisaties. Vooraleer die allemaal op dezelfde lijn zitten in het Europese debat ... De vaak jonge coöpe-

Ook vandaag worden nog heel veel kleine melkveebedrijfjes op het platteland in stand gehouden door oudere vrouwen en kinderen, die hiermee trachten hun familie te bevoorraden met verse zuivel.

raties zijn financieel erg kwetsbaar en genieten weinig vertrouwen.

- 1-2 koeien
- 3-9 koeien
- 10-29 koeien
- 30-49 koeien
- meer dan 50 koeien

Figuur 1 Aantal koeien per bedrijf in Litouwen 2013 - Bron: FIL-IDF

Goedkope Italiaanse kazen

Een beperkt aantal private verwerkers heeft zich gevestigd in Litouwen. Door de zwakke coöperatieve structuur zaten zij al die jaren in een zetel om goedkope grondstof op te halen. Sinds de Rusland-boycot floreert de handel in rauwe melk met Wit-Rusland als nooit tevoren, wat een extra bedreiging vormt voor de Litouwse zuivelverwerkers! Temeer omdat ook voor hen, als Europeanen, de afzet bij een koopkrachtig publiek in Moskou en Leningrad is wegge gevallen. De grootste kaasfabriek is gevestigd in Roskiskis. Jaarlijks wordt 540.000 ton melk opgehaald en verwerkt tot kaas. De fabriek heeft een lange traditie sinds 1925 en groeide recent uit tot de grootste van Litouwen. In 2015 werd 8,6 miljoen euro geïnvesteerd, terwijl de jaarlijkse omzet ongeveer 250 miljoen euro bedraagt. Ongeveer een derde van de geproduceerde kazen wordt afgezet op de thuismarkt in Litouwen. De helft wordt geëxporteerd naar andere Europese lidstaten, 20% gaat naar buiten de Unie. Momenteel wordt steeds meer geproduceerd voor de Italiaanse en Amerikaanse markt. De fabriek heeft zich gespecialiseerd in de productie van harde kazen van het Italiaanse type, waarmee de Italiaanse streekkazen op de thuismarkt worden bekampt. Jawel, ook dit is Europa. Met de goedkoopste melk van Europa worden namaakkazen gemaakt, om territoriale lokale Italiaanse producten, die gemaakt worden met de duurste melk van Europa te beconcurreren. De

ophaalkosten wegen zeer zwaar door voor de Litouwse zuivelfabrieken. Roskiskis haalt de verste melk op ruim 550 km van de fabriek op! Op 5 plaatsen zijn er lokale inzamelpunten, waar de kleine boeren hun melk kunnen naartoe brengen. Op elke lading wordt de temperatuur gecontroleerd, op 2 stalen per 15 dagen worden een antibiotica-analyse uitgevoerd door officiële labo's. Enkel bedrijven die meer dan 1500 l/dag produceren, kunnen een prijs onderhandelen met de fabriek. De rest krijgt de melkprijs van de

dag uitbetaald. Doordat de koeien slecht gevoerd worden, zijn er grote verschillen tussen het vet (3,95 g/l) en het eiwitgehalte (3,1 g/l). Nog een opvallend gegeven: heel wat van de nuchtere kalveren worden opgehaald door Nederlandse integratoren om afgemest te worden in Nederland of België. Ondanks de extreem lage kalverprijzen loont het voor de integratoren blijkbaar toch nog om hiervoor ruim een paar duizend kilometer rond te rijden. ■

RUSSEN ETEN MINDER (ECHTE) KAAS DOOR RUSLANDBAN

De invoerban in augustus 2014 heeft in Rusland geleid tot een aanzienlijke daling in het verbruik van kaas, van 6 naar 4,8 kg per hoofd. De kaasprijs is aanzienlijk gestegen en leidt ook tot hogere prijzen voor melk op de Russische markt.

Rusland was niet in staat om de ingevoerde volumes kaas vanuit de EU (ruim 350.000 ton/jaar) te vervangen door de invoer van andere leveranciers. Daarom zet Rusland in op een verhoging van de eigen kaasproductie. "Als je in Rusland afzet wil hebben, moet je daar produceren. Investeren in de zuivelindustrie worden er fors gesubsidieerd", vertelde een Litouwse kaasmaker.

De productie in Rusland wordt aangevuld met substituten waarbij melkcomponenten vervangen worden door plantaardige ingrediënten om zogenaamde nepkaas te maken. Er is veel product van lage kwaliteit op de markt. De vrees bestaat dat bij eventuele opheffing van het embargo de normale markt voor EU-kaas grotendeels verdwenen zal zijn. Alleen het segment van de premiumkazen bestemd voor een klein deel van de Russische bevolking zal overeind blijven.

De ban blijkt niet echt een issue te zijn in Rusland. Consumenten leggen zich neer bij een situatie met minder, duurdere en lagere kwaliteitskaas. Als gevolg van de zwakke roebel zijn EU-kazen geen optie voor de meeste Russische consumenten indien de invoerban opgeheven zou worden. Bovendien zullen nieuwe invoerders, zoals Wit-Rusland, hun nieuw verworven posities niet zomaar opgeven. Rusland moet er nu voor zorgen dat de interne melkprijs voldoende hoog blijft om de productie verder aan te moedigen. Investeren in de zuivelindustrie, alhoewel gesubsidieerd, blijven moeilijk door de zwakke munt en de hoge inflatie. De eerstkomende presidentsverkiezingen vinden plaats in 2018 en de meeste experts gaan ervan uit dat er voordien niets zal veranderen.